

ЕПАРХИЈА ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКА

илустрација на корицама:
Мотив са Свете Горе
рад В. Бурсаћа

Епископ
бијељински и зворничко-тузлански
Фотпије

ВЕЧНОСТ МИ ТРЕБА

СИНАЈ
Бијељина
2020

Предговор

У античкој историографији важило је правило приликом састављања списа о животу и прикљученијима неке знамените личности да се биографска грађа црпи не само из примарних, биографских извора, већ и из стваралаштва личности коју треба описати, као и из тзв. доксографских списа, који представљају литерарна остварења настала под утицајем дела онога о којем треба изрећи реч. По овом принципу обликована су и јеванђеља, а древни црквени историчари се нису устезали да употребљавају термин $\alpha\upsilon\tau\omicron\sigma\chi\epsilon\delta\acute{\iota}\alpha\sigma\mu\alpha$, којим се у антици споменути принцип означавао. Наведени термин може бити преведен речју *импровизација*, с тим што његова савремена конотација није блиска описаном древном историографском принципу. Састављач ових редова држи – упркос данас важећим канонима историографије и књижевне теорије – да се својеврсни кроки једне личности верније изражава узимајући у обзир и већ споменуте секундарне биографске чиниоце те да напред споменути принцип не представља пуки методолошки анахронизам. У том смислу, песме што се под корицама ове књиге објављују откривају многе аспекте карактера личности њиховог аутора, епископа зворничко-тузланског Фотија.

У нашем времену необично је да епископ и теолог прибегну књижевном изразу. У старини то није био тако редак феномен.

Велики део библијске књижевности – како старозаветне тако и новозаветне – обликован је у литерарној форми, али без претензије која би се могла означити као *литерарни ларијурларшизам*. Другим речима, и поред постојања примарно литерарних чинилаца у поетским библијским текстовима који се у Старом Завету одликују и посебним системом акцентуације у јеврејском језику, поента тих написа у првом реду је *демејоријска*: она представљају дела за народ, којим се настоји утицати на начин живота оних који су те поетске речи у оквиру богослужења слушали. Тај принцип представља доминанту у обликовању ране црквене књижевности, што је у првим вековима хришћанства нарочито долазило до изражаја кроз анонимне хришћанске списе, данас мало познате – „Изреке Секстове“ и „Фисиологос“. Доцније, у литератури знаменитих отаца Цркве и хришћанских писаца, оваквим видом изражавања преносиле су се важне догматске и аскетске поруке и поуке, али се њима изражавала и критика ондашњег света у форми *менијских саишира*, која је у Византији постала веома популарном. У српском богословљу немогуће је не подсетити се стихова владике Николаја, светитеља који је на једноставан начин и без настојања да стихове обликује у складу са канонима версификације – иако је изучавао и Шекспира и Вордсворта – писао своје лире за припаднике богомољачког покрета. Немогуће је не истаћи поетску вредност готово свих списа светог Јустина Ћелијског, притом нарочито имајући на уму његове примарно литерарне написе са аскетском поруком: „Срна у изгубљеном рају“, „За душом цвећа“ и недовршени текст „Плава птица“. И још, немогуће је заобићи врло сложен поетски и поетички систем који је у својим написима – и објављеним и необјављеним – развио дугогодишњи професор хришћанске етике и аскетског богословља на Православном богословском факултету, епископ крушевачки Давид. У том систему – литерарно и филолошки у свим аспектима веома захтевном чак и у фонолошком погледу, издваја се књига „Мирмекологија – ектолошке алегорије и софиолошке параболе“.

Епископ Фотије, сасвим у складу са својом службом у Цркви, без настојања да се својим песмама обраћа теоретичарима литературе, обраћа се уму и срцу верника, понајпре, али и свим људима добре

воље. У његовој збирци песама могу се пронаћи стихови примарно богословски, али и стихови којим аутор изражава психолошка и духовна стања човека данашњице па и они којима на јеванђелски начин, „на голубијим ногама“, како би казао свети Јустин Ђелијски, подвргава критици нашу црквену и друштвену стварност. Аутор је у изразу веома дискретан, суптилан и монашки господствен, уздржан у изрицању коначног суда о стварима и појавама о којима пише. Аскетска нит повезује све стихове и аскетска поука трезвеноумних или ниптичких стараца представља суптилни крешчендо поетике епископа Фотија.

Дотичући се богословља, аутор то чини на јеванђелски начин, готово увек у равни икономије. Он не разматра учење о Богу као Светој Тројици на иманентном, вечном плану, већ кроз жижу Христове личности која је центром икономије спасења. Тако, у песми „Ти си Бог наш“ аутор на јеванђелски начин дотиче све оне аспекте или епиније Христове богочовечанске личности којим нам се Син Божији пројављује у јеванђељима. Јеванђелска Христова усмереност ка немоћнима и убогима, коју епископ Фотије доживљава на молитвено-аскетски начин у Цркви, представља срж његовог икономијског богословља у стиховима. То се понајбоље очитује у следећим стиховима споменуте песме:

*Помози Госјоде Боже наш,
свим сїрадалницима,
болесним, лувим и немим
и онима који светлостї небеску не виде
и које муче духови нечистїи
и све који у немоћи живе*

*Ти си Госјод наш, Који си
Петрову шашїу од трознице поодиао,
слейоме Варшїмеју вид врашїо,
одузетоїа у Кайернауму ойрошїајем трехова
здравим учинио
и сина наинске удовице васкрсао*

Исто тако, епископ Фотије наглашава фундаменталне аспекте живљења у Христу који су, нажалост, готово заборављени у богословским списима и животима многих православних хришћана. Не умујући ван хришћанско-монашког Предања, епископ Фотије нас упућује на спасоносну јеванђелску једноставност богословља, које је незамисливо без поста и без молитве. Стога аутор, очински забринут за стање православног хришћанина нашега века, бележи стихове:

*Трезвени будимо браћо
и једимо само са дрвеша њознања добра,
да бисмо изјубљену бесмртносћ загодили,
а не да сћомак буде бої наш,
који нам радосћ њосћа
и живосћа одузима*

Онај који ове редове записује не може а да овој поуци не прикључи по својој суштини истоветну поруку коју је, у једном писму монасима једног овчарско-кабларског манастира, упутио ава Јустин Ћелијски, која би вероватно наишла на подсмех код многих малограђанских духова у нашој Цркви, врло необразованих и недаровитих аналогона гротескног лика филозофа Светозара Ружичича из Стеријиног комада „Покондирена тиква“. Јустин записује: „Отпочните у Вашој светој обитељи са постом по светом Типику; престаните са употребом масти и меса. Тако испуните, и непрекидно испуњавајте први завет монашки. (...) Таквоме посту неизоставно додајте богослужења по Типику: сва редом, са светом Литургијом свакодневном као круном. А умна молитва нека не престаје у срцима Вашим ни дању ни ноћу“.

Аутор ове збирке веома много песничких мотива посвећује деци, видећи у идеално замишљеној детињој незлобивости идеал људскости, сасвим у складу са Христовом речима којима нас Он позива да будемо попут тих малих бића. Мотив *дејеша* аутор повезује са покајањем, кад вели:

*Покајање је истинско радовање,
радовање деце Божије,*

*која радије изабраше
свешћосћ нѡ шаму
и Бої их ѡрими као Своје,
да се вечно радују*

Епископ Фотије врло изнијансирано и нимало ускогрудо у једној својој песми предочава борбу између свешћеног и световног у човеку, израженом древном симболиком Јерусалима и Рима. Аутор непретенциозно наговештава да је реч о непрестаној борби, и да ју није лако окончати нерасудљивим пресецањем једног или другог.

*Неки желе хлеба и ићара
и шакѡ би од древної Рима до данас
бежећи, као јунаци,
од сусрећиа са смрћу.*

*Ми ѡак, који се хлебом и вином
Евхарисћиије хранимо,
смрћи као Пасху видимо
и у сусрећи Васкрсењу ходимо.*

*И шакѡ између ова два избора
борба бива,
ѡаћански Рим ил' древни Јерусалим,
Цезар ил' Госћод,
ширијумф ил' Крсћи.*

*И ша борба, до у срце иде
и шраје док неко не ѡбеди.*

О овом виду борбе – стремећи увек на концу подвигом до крви ка Јерусалиму – крајем IV столећа оставио је свој запис велики хришћански интелектуалац и светитељ, блажени Јероним. И најзнаменитији зналци антике, попут Јеронима, у аскетском кључу нису настојали да прибегну синкретизму па чак ни да у дијалогу Јерусалима са Римом виде излаз, већ су у радикалнијем виду по-

стављали ствари. Управо речима блаженог Јеронима из 384. године писцу ових редова чини се пригодним да закључи прослов овој збирци песама епископа Фотија:

„Ја, убоги, постио сам док сам читао Тулијуса Цицерона. Од једном, осетих у духу како сам био одведен пред столицу судије. Упитан о своме стању, одговорио сам: ‘Ја сам хришћанин!’ Онај што сеђаше за столицом судије каза ми: ‘Лажеш! Ти си присталица Цицеронов, а не Христов! Јер, тамо где је благо твоје онде је, такође, и срце твоје!’ На то сам оћутао. Али, он издаде заповест да ме шибају. Још више него ударци, пебла ме је грижа савести. Они што около стајаше бацише се пред ноге судији и молише га да се, с обзиром на моју младост, смилује и да ми прилику да се за своју заблуду покајем а да казна уследи уколико ми поново падне на ум да у руке узмем дела паганске књижевности. Тако је се ја и одрекох, рекавши: ‘Господе, ако ли икада будем поседовао светске рукописе или ако из њих будем читао, тада сам се Тебе одрекао!’ Након тога ја сам се окренуо божанским списима таквом ревношћу какву до тада, бавећи се профаним књигама, нисам у себи познавао“.

Марко Делић

Радост поста

О посту се и у рају чуло,
са дрвета познања
добра и зла не једи,
јер у који дан окусиш,
умрећеш

Ал' прародитељи наши Адам и Ева
од тога плода једоше
и одмах смртни постадоше.
Пост је дакле остати бесмртан
чувајући заповести

Трезвени будимо браћо
и једимо само са дрвета познања добра,
да бисмо изгубљену бесмртност задобили,
а не да стомак буде бог наш,
који нам радост поста
и живота одузима

Ти си Бог наш

Помози Господе Боже наш,
свим страдалницима,
болесним, глувим и немим
и онима који светлост небеску не виде
и које муче духови нечисти
и све који у немоћи живе

Ти си Господ наш, Који си
Петрову ташту од грознице подигао,
слепоме Вартимеју вид вратио,
одузетога у Капернауму опроштајем грехова
здравим учинио
и сина наинске удовице васкрсао

Смилуј се Господе и на немоћи наше,
јер другога Бога осим Тебе немамо,
не презри мољења нас грешних,
већ нас по љубави Својој исцели,
да бисмо могли служити
Теби Богу у Тројици,
слављеноме Оцу и Сину и Светоме Духу,
сада и увек и у векове векова
амин

Деца су утеха света

Будимо као деца
безазлени,
будимо као деца
насмејани

Деца су утеха света,
да земља буде дечија планета,
где би се чуло само
мама и тата
и никад не би било рата

Будимо као деца
насмејани,
да нам никад не прођу
дечији дани

Деца су позвана
да приступе Христу
и Он им обећа Царство Небеско,
певајмо и ми песму исту,
да вечно будемо
у загрљају Христу

Да никад не прођу
дечији дани,
да будемо заувек
раздрагани

Свети Сисоје

Свети Сисоје Велики,
ученик светог Антонија би
и од њега дар подвижништва
и смирења задоби

У пустињи он
шездесет година проведе
у посту и молитви
и толику кротост стече,
да и чудеса поче творити

Све болести лечећи,
демане изгоњаше
и би тако незлобив,
да се Јагњету уподоби,
лицем као сунце
светлећи

Кад га оци питаху,
како смерност достићи

он им кротко одговори,
да треба сваког човека
бољим од себе сматрати
и све од Промисла Божијег
очекивати

Услиши Господе

Господе услиши молитву моју,
молитвама Пресвете Богородице,
духовне Мајке наше,
Светих апостола,
који твоју Реч по васељени проширише,
Светих ранохришћанских мученика,
који за Твоје Име пострадаше,
Светих Великомученика Георгија,
Димитрија, Теодора Тирона
и Теодора Стратилата,
Свете Великомученице Екатерине Синајске,
која својом мудрошћу
незнабожачке философе посрами,
Светог оца нашега Николаја Мирликијског,
сасуда кротости
и Спиридона Тримитунтског,
пастира словесних оваца
и Света Три Јерарха,
Василија Великог, Григорија Богослова,
Јована Златоустог, учитеља васељене
и новојављених отаца
Порфирија, Пајсија и Јакова Цаликиса,
преподобних отаца и матера
у роду српском просијавших

и свих Светих Твојих,
помилуј и спаси нас
као благ и човекољубив
амин

Епископ бијељински и зворничко-тузлански Фотије

ВЕЧНОСТ МИ ТРЕБА

издаје

СИНАЈ

издавачка кућа Епархије зворничко-тузланске
Патријарха Павла 40, Бијељина
izdavackakucasinaj@gmail.com

главни и одговорни уредник
протођакон Бојан Чечар

компјутерски слог и графичко обликовање
Жарко Војновић

штампа
Еурографика, Зворник

тираж
1500

ISBN

ЦИП